

Ю.Я. ТИХОНЕНКО, В.П. ГЕЛЮТА

Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України

вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна

vheluta@botany.kiev.ua

ІРЖАСТІ ГРИБИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГУЦУЛЬЩИНА»

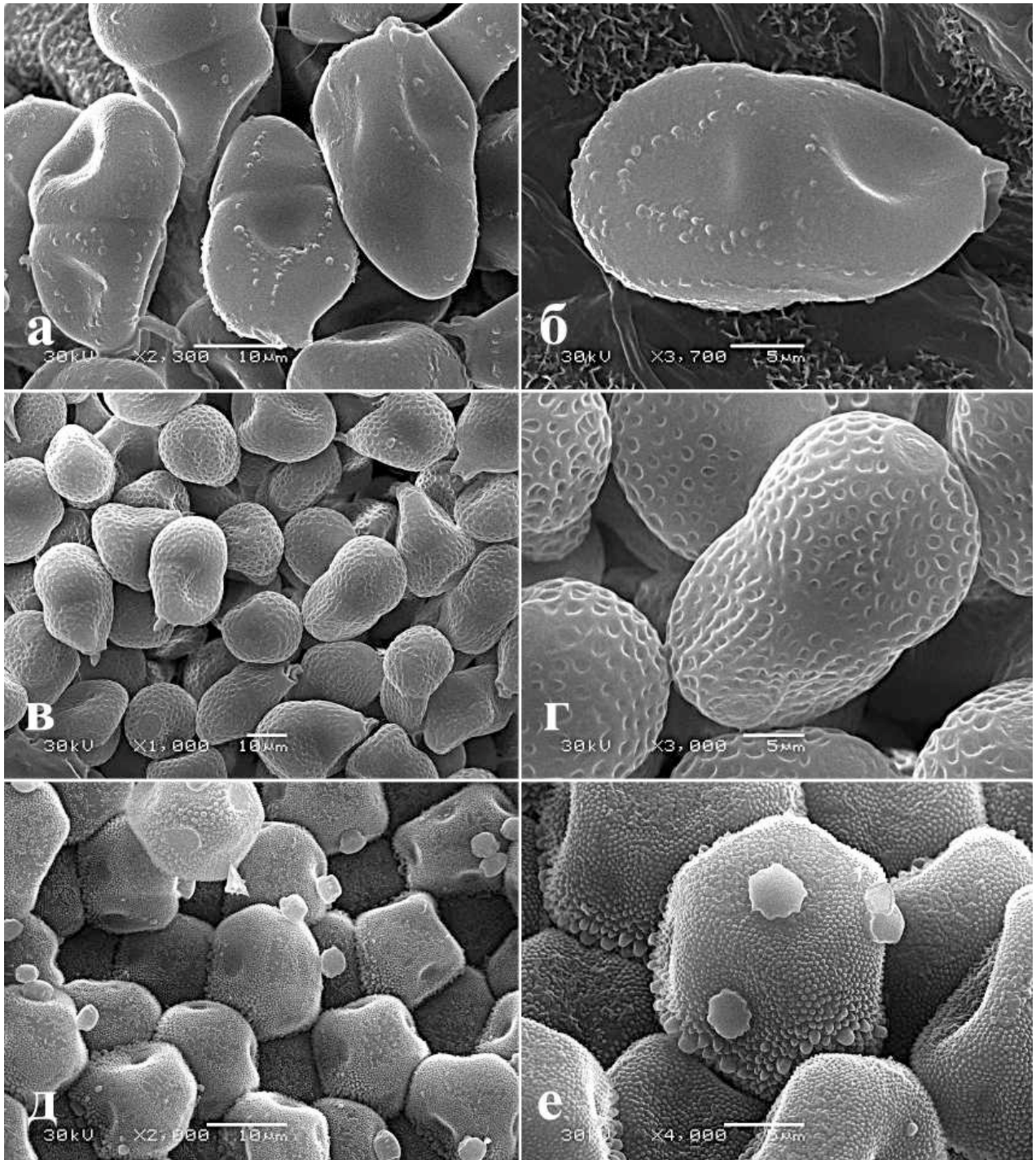
К л ю ч о в і с л о в а: Pucciniales, видовий склад, Національний природний парк «Гуцульщина», Україна

Національний природний парк «Гуцульщина» створено у травні 2002 р. в межах Косівського р-ну Івано-Франківської обл. Загальна площа парку — 32271 га, в тому числі 7606 га перебувають у постійному користуванні, а 24665 га включені до його складу без вилучення в землекористувачів. За фізико-географічним районуванням (Екологічна енциклопедія, 2006), територія НПП «Гуцульщина» належить до Передкарпатської височинної та Зовнішньокарпатської областей Українських Карпат. У рівнинній частині парку переважають листяні ліси, здебільшого дубові. На низькогірних пасмах поширені букові ліси з домішками ялиці, ялини, явора та берези. Вищі пасма вкриті смерековими лісами. Відповідно до останніх даних (Держпільський та ін., 2011; Фіторізноманіття заповідників..., 2012), флора судинних рослин НПП «Гуцульщина» представлена 878 видами, з яких 50, а також один вид мохів, 8 — макроміцетів і 4 види лишайників, занесені до «Червоної книги України» (2009).

Дослідження видового складу грибів (у тому числі й іржастих — порядок *Pucciniales*) на територіях, які увійшли до складу парку, мають до-
© Ю.Я. ТИХОНЕНКО, В.П. ГЕЛЮТА, 2014

сить давню історію. Поодинокі види реєструвалися тут ще наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. (Купа, 1889; Namysłowski, 1911; Wodziczko, 1911). Великий внесок до відомостей про іржасті гриби Косівщини зробив А. Врублевський (Wróblewski, 1913, 1916, 1922). Так, під час польових досліджень у 1912—1916 рр. він виявив на цій території 55 представників порядку *Pucciniales*. У подальшому кілька невідомих для Косівського району видів було зібрано С.Ф. Морочковським, В.П. Гелютою та Ю.Я. Тихоненком. При мікологічному обстеженні, проведеному експедицією Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного у вересні 2013 р., було зареєстровано ще вісім нових для парку видів іржастих грибів — *Gymnosporangium sabinae*, *Melampsora caprearum*, *Melampsoridium hiratsukanum* (раніше в Україні був відомий лише з одного локалітету), *Phragmidium tuberculatum*, *Puccinia bistortae* (рисунок, а, б), *P. heraclei* (рисунок, в, г), *P. poarum* (рисунок, д, е) та *Uromyces striatus**.

* Вважаємо за доцільне проілюструвати деякі з цих видів, що мають певну специфіку в морфології теліоспор (*Puccinia bistortae*, *P. heraclei*) або ж еціоспор (*P. poarum*).

Puccinia bistortae на *Bistorta officinalis*: а, б — теліоспори; *P. heraclei* на *Heracleum sphondylium*: в, г — теліоспори; *P. poarum* на *Tussilago farfara*: д, е — еціоспори

Puccinia bistortae on *Bistorta officinalis*: а, б — teliospores; *P. heraclei* on *Heracleum sphondylium*: в, г — teliospores; *P. poarum* on *Tussilago farfara*: д, е — aeciospores

Зазначимо, що кілька видів, знайдених у НПП «Гуцульщина» до початку наших досліджень, нам не вдалося виявити. Як свідчить аналіз, переважна більшість з цих видів зібрана А. Врублевським у червні 1913—1914 рр. Ми ж обстежували парк рівно через століття, головним чином на початку осені. Очевидно, зазначена різниця в списках видового складу іржастих грибів зумовлена насамперед незбігом сезонів, у які збирали матеріали. За нашими підрахунками, на сьогодні для НПП «Гуцульщина» відомо 71 вид 18 родів порядку *Pucciniales*.

Звертає на себе увагу висока родова різноманітність знайдених у парку представників порядку *Pucciniales*. Це особливо чітко виявляється при порівнянні видового складу цього таксона в НПП «Гуцульщина» з таким же у НПП «Подільські Товтри» (Гелюта та ін., 2014). Обидва парки дуже подібні за станом вивченості іржастих грибів, загальна кількість зареєстрованих на їхній території видів майже не відрізняється (71 та 72 види, відповідно), тимчасом як кількість відомих для «Гуцульщини» родів майже вдвічі перевищує аналогічну цифру для «Подільських Товтр» (таблиця). Зауважимо, що відзначені в НПП «Гуцульщина» види родів *Milesina*, *Kuehneola*, *Schroeteriaster* і *Trachyspora* в Україні трапляються лише в межах гірських систем і на безпосередньо прилеглих до них територіях. Про гірський характер видового складу іржастих грибів парку свідчить також порівняно низька частка в ньому видів роду *Uromyces* (14 %), тоді як для природоохоронних об'єктів рівнинної частини України (особливо в степовій зоні) вона становить близько 25 % (Дудка та ін., 2009).

Нижче наводимо повний перелік відомих на сьогодні іржастих грибів НПП «Гуцульщина»**.

***Coleosporium tussilaginis* (Pers.) Lév.**

На *Campanula rapunculus* L. (II, III)***. М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

** До списку не включений *Uromyces carpathicus* Namysl. на *Geranium phaeum* L., наведений для Косова в роботах А. Водзічка та Б. Намисловського (Wodziczko, 1911; Namysłowski, 1911). Як доведено дослідженням типових зразків з околиць м. Ясло (Південно-Східна Польща), теліоспори гриба не мають жодного зв'язку з листками рослини, на яких лежать, і, очевидно, потрапили туди з паперу для сушіння (Majewski, 1977). Зразок із Косова в гербаріях не зберігся.

*** Символами після назви живильної рослини позначені стадії спороношення гриба: 0 — спермогонії, I — еції, II — урединії, III — телії.

Родовий склад іржастих грибів національних природних парків «Подільські Товтри» та «Гуцульщина»

Роди	Кількість видів у НПП «Подільські Товтри»	Кількість видів у НПП «Гуцульщина»
<i>Puccinia</i> Pers.	35	32
<i>Uromyces</i> (Link) Unger	16	10
<i>Melampsora</i> Castagne	6	5
<i>Phragmidium</i> Link	5	5
<i>Tranzschelia</i> Arthur	3	2
<i>Pucciniastrum</i> G.H. Oth	2	2
<i>Cronartium</i> Fr.	2	1
<i>Gymnosporangium</i> R. Hedw. ex DC.	1	2
<i>Coleosporium</i> Lév.	1	1
<i>Triphragmium</i> Link	1	1
<i>Melampsoridium</i> Kleb.	—	2
<i>Milesina</i> Magnus	—	2
<i>Hyalopsora</i> Magnus	—	1
<i>Melampsorella</i> J. Schröt.	—	1
<i>Kuehneola</i> Magnus	—	1
<i>Naohidemyces</i> S. Sato, Katsuya et Y. Hirats.	—	1
<i>Schroeteriaster</i> Magnus	—	1
<i>Trachyspora</i> Fuckel	—	1
Усього родів	10	18
Усього видів	72	71

На *Campanula* sp. (II, III). М. Косів, парк Тарновського, 05.09.2013, В.П. Гелюта; с. Шешори, 26.06.2011, 06.09.2013, 08.09.2013, В.П. Гелюта.

На *Melampyrum sylvaticum* L. М. Косів (Krupa, 1889; Namysłowski, 1911).

На *Petasites albus* (L.) P. Gaertn. (II, III). М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

На *Sonchus arvensis* L. (II, III). М. Косів, 11.09.2013, В.П. Гелюта.

На *Telekia speciosa* (Schreb.) Baumg. (II, III). С. Шешори, правий берег, вниз по течії р. Пістинька, з боку с. Пістинь, 06.09.2013, В.П. Гелюта.

На *Tussilago farfara* L. (II, III). С. Шешори, правий берег, лісництво, 06.09.2013, В.П. Гелюта.

***Cronartium flaccidum* (Alb. et Schwein.) G. Winter**

На *Gentiana asclepiadea* L. (II, III). С. Баян-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913).

***Gymnosporangium cornutum* Arthur ex F. Kern**

На *Sorbus aucuparia* L. (0, I). М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Gymnosporangium sabiniae* (Dicks.) G. Winter**

На *Pyrus communis* L. (0, I). М. Косів, парк Тарновського, 05.09.2013, В.П. Гелюта.

***Hyalopsora polypodii* (Pers.) Magnus.**

На *Cystopteris fragilis* (L.) Bernh. (II, III). М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Kuehneola uredinis* (Link) Arthur**
На *Rubus hirtus* Waldst. et Kit. (II). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
На *Rubus* sp. (0, I). Між селами Пістинь і Шешори, ліс на правому березі, 06.09.2013, В.П. Гелюта.

***Melampsora caprearum* Thüm.**
На *Salix caprea* L. (II). М. Косів, урочище Кремениця, 09.09.2013, В.П. Гелюта.

***Melampsora euphorbiae* (Ficinus et C. Schub.) Castagne**
На *Euphorbia cyparissias* L. (II, III). С. Яблунів, 07.1913 (Wróblewski, 1913).

***Melampsora hypericorum* (DC.) J. Schröt.**
На *Hypericum maculatum* Crantz. (II, III). С. Яблунів, 09.1913 (Wróblewski, 1913).

***Melampsora lini* (Ehrenb.) Lév.**
На *Linum catharticum* L. (II). М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Melampsora populnea* (Pers.) P. Karst.**
На *Populus tremula* L. (II, III). Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Melampsorella symphyti* Bubák**
На *Symphytum cordatum* Waldst. et Kit. ex Willd. (II). С. Пістинь, 16.05.1988, Ю.Я. Тихоненко.

***Melampsoridium betulinum* (Pers.) Kleb.**
На *Betula pubescens* Ehrh. М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Melampsoridium hiratsukanum* S. Ito ex Hirats. f.**
На *Alnus incana* (L.) Moench (II, III). Околиці Косова, підйом на хребет Каменистий, 11.09.2013, В.П. Гелюта; с. Шешори, 09.09.2013, В.П. Гелюта; околиці с. Яворова, підйом на гору Терношора, 10.09.2013, В.П. Гелюта.

***Milesina blechni* (Syd. et P. Syd.) Arthur ex Faull**
На *Blechnum spicant* (L.) Roth (II, III). М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Milesina kriegeriana* (Magnus) Magnus**
На *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott (II, III). С. Космач, 23.06.1916 (Wróblewski, 1922).

***Naohidemycetes vacciniorum* (J. Schröt.) Spooner**
На *Vaccinium myrtillus* L. М. Косів, 08.1910 (Wodziczko, 1911).

***Phragmidium acuminatum* (Fr.) Cook**
На *Rubus saxatilis* L. (I). М. Косів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Phragmidium bulbosum* (Fr.) Schldtl.**
На *Rubus hirtus* Waldst. et Kit. С. Тюдів, 25.06.1958, С.Ф. Морочковський.

***Phragmidium fusiforme* J. Schröt.**
На *Rosa pendulina* L. (II, III). С. Тюдів, 25.06.1958, С.Ф. Морочковський.

***Phragmidium mucronatum* (Pers.) Schldtl.**
На *Rosa canina* s.l. (0, I). М. Косів, 15.05.1988, Ю.Я. Тихоненко.
На *Rosa centifolia* L. М. Косів, 08.1910 (Wodziczko, 1911).
На *Rosa* sp. (II, III). М. Косів, парк Тарновського, 05.09.2013, В.П. Гелюта; південніше м. Косів, підйом на г. Михалків, ур. Кремениця, 09.09.2013, В.П. Гелюта.

***Phragmidium tuberculatum* Jul. Müll.**
На *Rosa* sp. (II, III). С. Шешори, правий берег, лісництво, 06.09.2013, В.П. Гелюта.

***Puccinia aegopodii* (Schumach.) Link**
На *Aegopodium podagraria* L. (III). М. Косів, 06.1914; с. Пістинь, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Puccinia annularis* (F. Strauss) G. Winter**
На *Teucrium chamaedrys* L. (III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Puccinia arenariae* (Schumach.) J. Schröt.**
На *Moehringia trinervia* (L.) Clairv. (III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
На *Stellaria media* (L.) Vill. С. Яворів, 10.09.2013, В.П. Гелюта.

***Puccinia aromatica* Bubák**
На *Chaerophyllum aromaticum* L. (I, II, III). С. Баня-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913).

***Puccinia betonicae* F. Strauss**
На *Betonica officinalis* L. (III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916); Яблунів, 07.1913 (Wróblewski, 1913).

***Puccinia bistortae* (F. Strauss) DC.**
На *Bistorta officinalis* Delarbre (III). Околиці с. Яворів, 10.09.2013, В.П. Гелюта.

***Puccinia calcitrapae* DC.**
На *Carlina acaulis* L. (III). Околиці с. Яворів, г. Терношора, 10.09.2013, В.П. Гелюта.
На *Cirsium oleraceum* (L.) Scop. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916); (III) с. Шешори, правий берег, 06.09.2013, В.П. Гелюта.

***Puccinia calthicola* J. Schröt.**
На *Caltha cornuta* Schott, Nyman et Kotschy (II, III). На південний захід від с. Яворів, потік із г. Терношора, 10.09.2013, В.П. Гелюта.
На *Caltha palustris* L. (II, III). С. Баня-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913); околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Puccinia circaeae* Pers.**
На *Circaea lutetiana* L. (III). Південніше с. Шешори, 25.06.2011, В.П. Гелюта; південніше м. Косів, підйом на г. Михалків, ур. Кремениця, 09.09.2013, В.П. Гелюта.

- Puccinia cnici* H. Mart.**
На *Cirsium vulgare* (Savi) Ten. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia cnici-oleracei* Pers.**
На *Cirsium oleraceum* (L.) Scop. (III). Південніше с. Шешори, 25.06.2011, В.П. Гелюта.
- Puccinia crepidis* J. Schröt.**
На *Crepis capillaris* (L.) Wallr. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia gentianae* (F. Strauss) Link**
На *Gentiana cruciata* L. (I, II, III). Полонина біля с. Баня-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913).
- Puccinia glechomatis* DC.**
На *Glechoma hederacea* L. (III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia heraclei* Grev.**
На *Heracleum sphondylium* L. (II, III). М. Косів, парк Тарновського, 05.09.2013, В.П. Гелюта.
- Puccinia hieracii* (Röhl.) H. Mart.**
На *Centaurea carpatica* (Porcius) Porcius (II, III). Південніше м. Косів, підйом на г. Михалків, ур. Кремениця, 09.09.2013, В.П. Гелюта; с. Шешори, правий берег, лісництво, 06.09.2013, В.П. Гелюта.
На *Hieracium* sp. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
На *Hypochaeris radicata* L. (II, III). С. Баня-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913); Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
На *Hypochaeris uniflora* Vill. (II, III). С. Баня-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913).
На *Taraxacum officinale* Wigg. (II, III). Околиці Косова, с. Пістинь, с. Яворів, 06.1914 (Wróblewski, 1916); м. Косів, парк Тарновського, 05.09.2013, В.П. Гелюта; (II) с. Шешори, 26.06.2011, В.П. Гелюта.
- Puccinia lapsanae* Fuckel**
На *Lapsana communis* L. (0, I). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916); (II, III) с. Шешори, узбіччя дороги, 26.06.2011, В.П. Гелюта.
- Puccinia luzulae* Lib.**
На *Luzula multiflora* (Ehrh.) Lej. (II, III). С. Баня-Березів, 07.1913 (Wróblewski, 1913).
- Puccinia maculosa* Schwein.**
На *Cicerbita alpina* (L.) Wallr. (II, III). С. Баня-Березів, 08.1913 (Wróblewski, 1913).
На *Mycelis muralis* (L.) Dumort. (II). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
На *Prenanthes purpurea* L. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia major* Dietel**
На *Crepis paludosa* (L.) Moench (0, I). С. Яворів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia menthae* Pers.**
На *Clinopodium vulgare* L. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia obscura* J. Schröt.**
На *Luzula sylvatica* (Huds.) Gaudin (II, III). С. Баня-Березів, полонина гори Рокета, 08.1913 (Wróblewski, 1913).
- Puccinia poarum* E. Nielsen**
На *Tussilago farfara* L. (0, I). С. Шешори, правий берег, лісництво, 06.09.2013, В.П. Гелюта.
- Puccinia praecox* Bubák**
На *Crepis biennis* L. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia pulverulenta* Grev.**
На *Epilobium montanum* L. (I). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia retifera* Lindr.**
На *Chaerophyllum bulbosum* L. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia saniculae* Grev.**
На *Sanicula europaea* L. (I, II). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916); (II, III) с. Пістинь, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia salviae* Unger**
На *Salvia glutinosa* L. (III). С. Яворів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia uliginosa* Juel**
На *Parnassia palustris* L. (I). С. Баня-Березів, полонина гори Рокета, 08.1913 (Wróblewski, 1913).
- Puccinia veronicarum* DC.**
На *Veronica urticifolia* Jacq. (III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Puccinia verruca* Thüm.**
На *Centaurea mollis* Waldst. et Kit. (III). С. Баня-Березів, 07.1913 (Wróblewski, 1913).
- Puccinia violae* (Schumach.) DC.**
На *Viola reichenbachiana* Jord. ex Boreau (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
- Pucciniastrum agrimoniae* (Dietel) Tranzschel**
На *Agrimonia eupatoria* L. Косівський р-н (Namysłowski, 1911).
На *Agrimonia procera* Wallr. (II, III). Косівський р-н, 03.09.1880 (Wróblewski, 1922).
- Pucciniastrum epilobii* G.H. Otth**
На *Abies alba* Mill. (I). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).
На *Chamerion angustifolium* (L.) Holub (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Schroeteriaster alpinus* Magnus**

На *Rumex pseudoalpinus* Hoefft (II, III). С. Баня-Березів, полонина гори Рокета, 08.1913 (Wróblewski, 1913).

***Trachyspora intrusa* (Grev.) Arthur**

На *Alchemilla vulgaris* L. aggr. (II, III). С. Баня-Березів, полонина гори Рокета, 06.1913 (Wróblewski, 1913).

***Tranzschelia anemones* (Pers.) Nannf.**

На *Anemone nemorosa* L. С. Пістинь, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Tranzschelia pruni-spinosae* (Pers.) Dietel**

На *Anemone ranunculoides* L. (0, I). С. Пістинь, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

На *Prunus domestica* L. (II, III). М. Косів, поблизу управління парку, 05.09.2013, В.П. Гелюта; с. Шешори, правий берег, вгору по течії р. Пістинька, з боку с. Прокурава, 08.09.2013, В.П. Гелюта.

***Triphragmium ulmariae* (DC.) Link**

На *Filipendula denudata* (J.Presl et C.Presl) Fritsch. (II, III). На південний захід від с. Яворів, підйом на г. Терношора, 10.09.2013, В.П. Гелюта.

На *Filipendula ulmaria* (L.) Maxim. (II, III). Околиці Косова, с. Яворів, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Uromyces fallens* (Arthur) Barthol.**

На *Trifolium pannonicum* Jacq. (II, III). С. Яблунів, 07.1912 (Wróblewski, 1913).

***Uromyces ficariae* (Schumach.) Lév.**

На *Ficaria verna* Huds. aggr. (III). С. Баня-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913); околиці Косова, 16.05.1988, Ю.Я. Тихоненко; с. Кути, 13.05.1988, Ю.Я. Тихоненко.

***Uromyces fischeri-eduardi* Magnus**

На *Vicia villosa* Roth (II, III). С. Яблунів, 09.1913 (Wróblewski, 1913).

***Uromyces inaequialtus* Lasch**

На *Silene nutans* L. (II, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916).

***Uromyces minor* J. Schröt.**

На *Trifolium montanum* L. (II, III). С. Баня-Березів, полонина гори Рокета, 06.1913 (Wróblewski, 1913).

***Uromyces pisi-sativi* (Pers.) Liro**

На *Astragalus glycyphyllos* L. (II, III). С. Баня-Березів, 06.1913 (Wróblewski, 1913).

На *Lotus corniculatus* L. (II). Між селами Пістинь і Шешори, ліс на правому березі, 06.09.2013, В.П. Гелюта.

***Uromyces scrophulariae* (DC.) Berk. et Broome ex J. Schröt.**

На *Scrophularia nodosa* L. (I, III). Околиці Косова, 06.1914 (Wróblewski, 1916); с. Баня-Березів, 1912 і 1913 (Wróblewski, 1913).

***Uromyces striatus* J. Schröt.**

На *Medicago falcata* L. aggr. (II, III). С. Шешори, лівий берег, 07.09.2013, В.П. Гелюта.

***Uromyces valerianae* Fuckel**

На *Valeriana tripteris* L. (I, II, III). С. Баня-Березів, 08.1913 (Wróblewski, 1913).

***Uromyces verruculosus* Berk. et Broome**

На *Melandrium album* (Mill.) Garcke (II, III). С. Баня-Березів, 08.1913 (Wróblewski, 1913).

Автори висловлюють щире подяку адміністрації Національного природного парку «Гуцульщина» за підтримку цього дослідження, а також співробітникам парку Л.М. Держипільському, В.П. Лосюку, Г.В. Савчук і С.І. Фокшей, які були постійними провідниками експедиційної групи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Гелюта В.П., Гайова В.П., Тихоненко Ю.Я. Видова різноманітність грибів Національного природного парку «Подільські Товтри» // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень: Мат-ли Першої міжнародної науково-практичної конференції (10—12 квітня 2014 р., м. Хотин). — Чернівці: Друк Арт, 2014. — С. 23—27.
- Держипільський Л.М., Томич М.В., Юсип С.В., Лосюк В.П., Якушенко Д.М., Данилик І.М., Чорней І.І., Буджак В.В., Кондратюк С.Я., Нипорко С.О., Вірченко В.М., Михайлюк Т.І., Дарієнко Т.М., Соломаха В.А., Пророчук В.В., Стефурак Ю.П., Фокшей С.І., Соломаха Т.Д., Токарюк А.І. Національний природний парк «Гуцульщина». Рослинний світ. (Природно-заповідні території України. Рослинний світ. Вип. 9.) — К., Фітосоціоцентр, 2011. — 360 с.
- Дудка І.О., Гелюта В.П., Андріанова Т.В., Гайова В.П., Тихоненко Ю.Я., Придюк М.П., Голубцова Ю.І., Кривомаз Т.І., Джаган В.В., Леонтєв Д.В., Акулов О.Ю., Сивоконь О.В. Гриби заповідників та національних природних парків Лівобережної України. — К.: Арістей, 2009. — Т. 1. — 306 с.
- Екологічна енциклопедія: У 3-х т. / Редколегія: А.В. Толстоухов (головний редактор) та ін. — К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації». — Т. 1. — 2006. — 432 с.
- Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки / Колектив авторів під ред. В.А. Онищенко і Т.Л. Андрієнко. — К.: Фітосоціоцентр, 2012. — 580 с.
- Червона книга України. Рослинний світ. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 912 с.
- Krupa J. Zapiski mykologiczne przeważnie z okolic Lwowa i z Karpat stryjskich // Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej. Ed. Akademia Umiejętności. — 1889. — 23. — S. 141—169.

- Majewski T. Flora Polska. Grzyby (*Mycota*) 9: *Basidiomycetes, Uredinales*. I. — Warszawa—Kraków: PWN, 1977. — 396 s.
- Namysłowski B. Prodrömus Uredinearum Galicie et Bukowinae // Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademii Umiejętności. — 1911. — 45(3). — S. 65—146.
- Wodźczko A. Materiały do mykologii Galicyi. I // Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademii Umiejętności. — 1911. — 45(3). — S. 40—57.
- Wróblewski A. Przyczynek do znajomości grzybów Pokucia. I // Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej Polskiej Akademii Umiejętności. — 1913. — 47(2). — S. 147—178.
- Wróblewski A. Drugi przyczynek do znajomości grzybów Pokucia i Karpat Pokuckich // Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej Polskiej Akademii Umiejętności. — 1916. — 50. — S. 82—154.
- Wróblewski A. Wykaz grzybów zebranych w latach 1913—1918 z Tatr, Pienin, Beskidów Wschodnich, Podkarpacia, Podola, Roztocza i innych miejscowości. I. *Phycomycetes, Ustilaginaceae, Uredinales i Basidiomycetes* // Sprawozdanie Komisji Fizjograficznej Polskiej Akademii Umiejętności. — 1922. — 55/56. — S. 1—50.

Рекомендує до друку
І.О. Дудка

Надійшла 29.05.2014 р.

Ю.Я. Тихоненко, В.П. Гелюта

Институт ботаники имени Н.Г. Холодного НАН Украины,
г. Киев

РЖАВЧИННЫЕ ГРИБЫ НАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКА «ГУЦУЛЬЩИНА»

По литературным данным и результатам собственных микологических исследований установлено, что ржавчинные грибы Национального природного парка «Гуцульщина» (Косовский р-н Ивано-Франковской обл. Украины)

представлены 71 видом и 18 родами (*Puccinia* — 32 вида, *Uromyces* — 10, *Melampsora* и *Phragmidium* — по пять видов, *Gymnosporangium*, *Melamporidium*, *Milesina*, *Pucciniastrum* и *Tranzschelia* — по два вида, *Cronartium*, *Coleosporium*, *Hyalopsora*, *Kuehneola*, *Melampsorella*, *Naohidemycetes*, *Schroeteriaster*, *Trachyspora* и *Triphragmium* — по одному виду). Работа содержит список видов, зарегистрированных на территории парка, а также иллюстрирована изображениями спор *Puccinia bistortae*, *P. heraclei* и *P. poarum*, полученными с помощью сканирующего электронного микроскопа.

К л ю ч е в ы е с л о в а: Pucciniales, видовой состав, Национальный природный парк «Гуцульщина», Украина.

Yu.Ya. Tykhonenko, V.P. Heluta

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

RUST FUNGI OF HUTSULSHCHYNA NATIONAL NATURE PARK

According to literature data and mycological observation carried out by authors, the rust fungi of Hutsulshchyna National Nature Park (Kosiv District, Ivano-Frankivsk Region, western Ukraine) are represented by 71 species of 18 genera. The following genera comprise: *Puccinia* — 32 species, *Uromyces* — 10, *Melampsora* and *Phragmidium* — five species each, *Gymnosporangium*, *Melamporidium*, *Milesina*, *Pucciniastrum* and *Tranzschelia* — two species each, *Cronartium*, *Coleosporium*, *Hyalopsora*, *Kuehneola*, *Melampsorella*, *Naohidemycetes*, *Schroeteriaster*, *Trachyspora*, and *Triphragmium* — one species each. The article contains a list of rust species recorded in the park, and is illustrated by images of spores of *Puccinia bistortae*, *P. heraclei*, and *P. poarum* obtained by scanning electron microscope.

К e y w o r d s: Pucciniales, species composition, Hutsulshchyna National Nature Park, Ukraine.